

N:o 20.

Redaktör: ADOLF LINDGREN.

Förläggare: HUSS & BEER.

Stockholm den 15 Oktober 1882.

Pris: Helt år 6 kr. Halft år 4 kr.
 Kvartal 2 kr. Lösn:r 25 öre.
 Lösn:r med musikbilaga 50 öre.

Årg. 2.

Till operahusets jubileum.

3.

Vi ha i två föregående artiklar lemnat dels en skildring af den 1782 invigda operabyggnaden, dels några olika samtida omdömen rörande sjelfva invigningsoperan. Vi vilja i dag, sedan festruset är öfver, meddela några aktstycken angående den opera, som från början var ämnad att illustrera invigningen och som, enligt vår förut framhållna åsigt, äfven nu vid jubileet hade förtjent komma i åtanka, dels emedan så att säga firman Kellgren & Kraus rättvisligen borde kunna påräkna större kredit i fråga om genialitet, än Adlerbeth & Naumann, dels emedan Kraus verkligen var naturaliserad svensk, i olikhet mot Naumann, hvilken dess utom på vår repertoar är tillräckligt och godt representerad genom sin »Gustaf Vasas». Det förefaller oss, som vore det en icke ovärdig uppgift för k. teatern att återväcka till lufs minnet af Sveriges största musikaliska namn från förra århundradet, helst detta namn f. n. synes vara så fullständigt glömdt, att det rent af behöfver å nyo »upptäckas».

Det har i en af de större dagliga tidningarna satts i fråga, huru vida verkliga orsaken till att Kraus' »Dido och Aeneas» (Aeneas i Carthago) icke, såsom ämnades, kom upp vid invigningen, var sångerskan fru Müllers rymning, och det har anmärkts att hennes parti väl kunde hafva hunnit inöfvas af någon annan. Men häremot måste invändas, att det ej lika lätt som i våra dagar gick för sig att dubblera roller på den tiden, då tonsättaren vanligen komponerade ett hufvudparti enkom för en viss sångares eller sångerskas röst och exekutionsförmåga. Frågan torde tillräckligt belysas genom följande utdrag ur Kraus' egna bref till anhöriga i Tyskland:

Stockholm, den 26 Aug. 1781.

Det nya Operahuset härstades, på hvilket man bygger sedan 1773, blir vid

nästa års slut färdigt, och skall blifva ett af de största, solidaste och kostbaraste i Europa. Jag får den hedern att sätta musiken till den nya piece, hvarmed det skall invigas. Jag har nu händerna fulla af tillredelserne dertill. Styckets titel är Aeneas i Carthago. Hela ämnets gång, episodernes behandling, allt är af Konungen sjelf; endast versificationen är af en poet, densamme som författade min förra Opera.

Stockholm, den 16 Nov. 1781.

I dag kom jag först ifrån Drottningholm, hvarest jag allt ifrån September gjort min tjenst.

Min resa, som var utsatt till nästa vår, är nu uppskjuten till hösten, emedan det nya operahuset icke blir så snart färdigt. Jag skulle ingenting hafva att invända häremot, om jag icke derigenom måste efterge den lyckan, att några månader tidigare se Eder. Men — det hjälper icke, jag måste låta mig nöja dermed.

Hvad jag inom mig rönte, när jag uttog mitt första kvartal! Föreställan Er — den stackarn skämdes nästan, då han för första gången skref: för detta fjerdedels år har jag bekommit så och så mycket, och såmedelst för en lika lång tid försällt min frihet. — Lycka till! —

Hälsn alla mina älskade syskon och i synnerhet min äldsta Syster. — Gud gifve att vi en gång finge lefva tillsammans!

Stockholm, den 17 Febr. 1782.

Om jag vunnit eller förlorat på bytet mellan mitt fädernesland och min nuvarande belägenhet? — Det skall visserligen först tiden visa, eller ock måste jag äga ett prophetiskt sinne, att förutse alla möjligheter, som i den ena eller den andra ställningen hade kunnat blanda sig i min skickelse. Kanske hade jag i mitt fädernesland kunnat blifva större; men aldrig nöjdare — och detta är dock egentligen målet för den lyckliges och den olyckliges sträfvande.

Den oväntade händelsen, att vår första actrice bortrymt, tillika med sin man, har ordsakat mig en missräkning. I den Opera, hvarmed det nya Theaterhuset skulle invigas, hade hon första rollen. Med hennes flykt blef min förhoppning omintetgjord, ty inkomsten af den tredje representationen skulle tillfalla mig. Visserligen återstår dock denna förmån till en annan gång. Denna oangenäma tillfällighet har emedlertid för mig något godt med sig, i det jag har utsigt att desto förr få anträda min resa. Konungen har ännu icke yttrat sig fullkomligen bestämdt; men jag har låtit vidare anmäla saken och hoppas att om några få veckor erhålla ett alldeles afgörande utslag.

Stockholm, den 24 Junii 1782.

Nu, mina Bästa, kan jag med vissnet säga Eder, att jag får se Eder detta år. Min afresa beror allenast på den Sachsiske Kapellmästaren Naumanns ankomst, som blifvit hitkallad för att sjelf uppföra sin Opera, den han redan för 4 år sedan skrivit för Konungens räkning. Jag väntar på honom med en daglig längtan, mindre derföre att jag önskar bli bekant med honom, ty han är en bra karl, om det ock hundrade gånger skulle misshaga mig att han kommer in på mitt fält, mindre derföre, säger jag, än för det jag då kan bereda mig till resan. Ack, hvad den tanken gör mig lycklig, att jag återigen får vistas hos Er! —

Stockholm, den 19 Julii 1782.

Just nu återkommer jag från Drottningholm, der jag hade min tour att tjenstgöra. — Naumann är ankommen, och nu får jag tillstånd att anträda min resa, så snart den nyss aflidna Enke-Drottningens begrafningsanstalter äro förbi.

Så långt Kraus. Härmed kan för öfrigt jämföras hvad Kellgren sjelf säger i sitt företal till Aeneas i Carthago, och hvilket lär vara de flesta af våra läsare tillgängligt. Mindre känt är, att Kell-

grens fördelaktiga omdöme om Kraus' musik delades af sådana samtida musikaliska auktoriteter som Neukomm, hvars bref härom till Kraus' biograf, F. S. Silfverstolpe, vi göra oss ett nöje af att här anföra:

Petersburg den 2 Sept. 1807.

— — — — Er öfversättning af Operan Aeneas gjorde för mig möjligt att beundra den sanning, hvarmed *det hela* är behandladt. Också är jag af Er mening i afseende på detta stora mästerverks klassiska värde. Tekningen är fullkomligt riktig och ädel, coloriten liflig, utan brokighet, och hela taflan (om jag så tors uttrycka mig,) omhöljes af en varm, lifgivande ånga. Endast beklagar jag alltför mycket, att jag icke medhann att tillräckligen studera partituret; jag erfar i detta afseende detsamma, som en målningsskärare, hvilken på två timmar skall genomlöpa ett helt gallerie. Han springer från tafla till tafla, går derifrån, och allt hvad hans uppväckta sinnen ingifva honom, är ett *ack hur skönt!* — Allt hvad jag om Aeneas, näst detta *ack hur skönt, hur stort*, kan säga, är, att jag anser den fina skillnaden emellan Drottningen och Qvinnan hos Dido för en af arbetets mest framstigande skönheter. Der har tonsättaren öfverträffat skalden och man lär att känna den fina Psychologen. Huru öm är icke den *älskande* qvinnan, och huru kraftfull den *förolämpade*; på huru olika sätt yttrar icke Dido sin förtörnelse mot Jarbas, och sedermera mot Aeneas; huru ädelt är icke tonsättarens uttryck, äfven när skalden lånar de hårdaste åt det sönderslitna hjertat! — Chören är ett lyckligt folk, i barnomens enfald, och man finner sig oförmärkt återförd uti de tider, hvilkas enkelhet Homerus så träffande afskildrar, då han låter Ulysses och hans son mötas hos svinherden, och Konungarnes döttrar tvätta vid flodernes stränder. — Offersångerna äro fulle af en upplyftande andagt, och Chörerna vid folkspelen, af denna otillgjorda glädje, som ensam förmår göra hjertat lyckligt. Ju mer vi äro aflägsnade från denna gyllneålder, desto större är tonsättarens förtjenst, då han med phantasins trollstaf återlifvar förgångna årtusenden och manar fram dem för våra förvånade sinnen. — Mätte Ni vid allt skönt och godt vara påminnt om Eder efter deras mednjudning törstande vän.

S. N.

* * *

Af ofvanstående framgår, att vi ej torde hafva så alldeles orätt i vår ifran för Kraus' återupprättelse, och hysa vi nu endast något hopp om att symfonikonserterna måtte godtgöra hvad operan försummat. Musikal. akademien bibliotek rekommenderas till påseende.

A. L.

K. stora teaterns hundraårsfest.

Den åt fosterländska sänggudinnorna helgade konstanstalt, hvars bild nummer från nummer pryder Svensk Musiktidnings första sida, har i dagarne firat ett jubileum, som på samma gång det bildat ett betydelsefullt skede i dess sekelgamla tillvaro jemväl utgjort en både minnets och förhoppningarnes högtidsfest. Tacksamma och vörnadsfulla erinringar om allt det framstående och njutningsrika, som der har frambragts under de flydda hundra åren, ha förenat sig med hoppet om att denna den fina smaken odlande och den musikaliska känslan förädlade tempeltjenst jemväl framdeles måtte inom dessa murar med oafbruten framgång fortgå och städse med konsten och i all synnerhet den fosterländska konsten som mål.

Första festrepresentationen, som gafs i närvaro af konungaparet med söner och storhertiginnan af Baden samt en fulltalig, högtidsklädd åhörareskara, bland hvilka märktes en mängd inbjudne, inleddes med folksången, hvilken efterföljdes af en af förste kapellmästaren *Norman* komponerad och under hans ledning utförd festouvertyr. Det anslående rikt och pompöst instrumenterade tonstycket var byggt på fosterländska motiv, hufvudsakligen den gamla välkända folkvisan »Du gamla, du friska, du fjellhöga nord» samt Naumanns oförgätliga Wasahymn »Ädla skuggor, vördade fäder». Kompositören hade på ett synnerligen talangfullt sätt behandlat och sammanflätat dessa till form och skaplynnen så vidt skilda melodimotiv och deraf åstadkommit en lika originell som harmonisk kombination.

Efter tablåerna vidtog aftonens pièce de résistance, Adlerbeths och Naumanns opera »Cora och Alonzo», hvarmed k. teatern först invigde sin verksamhet i sitt nya konsttempel.

Likasom Orfeus-legenden i ett par sekel utgjorde ett synnerligen omtyckt operastoff, så kom äfven den om Cora och Alonzo handlande kärleksepisoden att under loppet af några decennier gifva lif åt åtskilliga såväl lyriska som dramatiska pjäser.

År 1779 uppfördes i München Winters italienska opera »Cora e Alonzo». Fem år efter det den Adlerbeth-Naumannska operan gått öfver tiljan, 1787, gafs å Beaujolais-teatern »Cora ou La prêtresse du Soleil» med musik af Cambini. Två år senare skulle Paris bevittnat debuten af en treaktsopera »Cora» af Henri Berton, men revolutionen förekom detta. Sammastädes uppfördes 1791 en opera med ord af Valadier, musiken af Méhul, benämnd »Cora». Ungefär samtidigt framträdde ock i München en stor opera af Lasser, »Cora und Alonzo».

Slutligen må nämnas Kotzebues femaktsskådespel »Die Sonnenjungfrau», som i Euréns försvenskning erhöi titeln »Cora eller Solens prestinna» och gafs på hö-

sten 1810 å Djurgårdsteatern, der den höll sig kvar i tio år, efter att ha upplevat 19 representationer.

Det var således en för sin tid förmodligen behaglig operasujet som den redan genom sina föregående sceniska arbeten, »Amphion», »Iphigénie», »Procris och Cephal», »Birger Jarl och Melchthild» m. fl. väl dokumenterade Adlerbeth valde, då han nu (liksom vid »Procris och Cephal») tog Marmontel till förebild och efter hans »Incas ou la destruction de l'Empire du Perou» sammansatte libretton till »Cora och Alonzo».

Innehållet har i pjесens företal erhållit en för sin tid ganska karakteristisk, ehuru understundom något naiv redogörelse, hvars slut vi här meddela:

»Mätte detta teaterstycke i öfrigt blifva värdigt ett ögonkast af den monark genom hvars befallning och uppmuntran det är sammanskrifvet; värdigt den tidpunkt då svenska folkets vörnd och kärlek för sitt konungahus är förknippad med glädje öfver dess nya tillväxt, värdigt det nya templet, som svenska sänggudinnorna af deras store beskyddare tillägnadt, första gången öppnas med dess uppförande!»

I en modern och karakteristisk behandling skulle denna libretto ingalunda förfelat att göra sin verkan, då der ju fins ett ingalunda otacksamt stoff att bearbeta. Men i sin nuvarande form förefaller den, vi måste tillstå det, föga underhållande. Icke ens det anspråkslösaste intrigspel ger uppmärksamheten någon afledare från den visserligen ganska poetiska, men temligen enkla och långsamt fortskridande kärlekshistoria, som nu skall bilda den egentliga handlingen. Ty hvarken jordbäfningen (i parentes mycket beskedlig) eller den stora balletten, som väl utgjort operans »great attractions», förmå längre skänka något synnerligt intresse. Den efter franskt mönster bildade, krusliga och högtrafvande versen synes oss heller icke mycket nöjsam.

Musiken till »Cora och Alonzo», detta »Lieblingskind von Naumann's Muse», är delvis ett barn af sin tid. Utmärkt genom grundligt allvar i utarbetningen och denna ädelt kyska, men understundom stela hållning, som så kännetecknar »Gustaf Wasas» musik, ansluter den sig, som Naumanns tondiktning i allmänhet, ganska troget till Gluck, dock med skattande åt den italienska smakens fordringar.

Recitativerna äro operans värsta stötesten. De återkomma tidt och ofta med orubblig säkerhet och nästan qväfva med sin blytyngd det intresse, man väl kan hemta af operans verkligt musikaliska, af en varm och fin, om också vederbörligen höfvisk känsla genomandade partier. Till dessa räkna vi främst Coras sköna A-mollsaria (»Ja, jag det icke kan fördölja») i första akten, som med sin nobla stil och sina halft klagande, halft passionerade melodier ännu skulle kunna försvara sin plats på ett konsertprogram. Effektfull är ock hennes mera dramatiskt anlagda aria i sista akten. Äfven Alonzos och Palmores arior i andra akten

kunna höras med nöje. Bland ensemblerna framstår prestinnornas stämmingsfulla invokation till solen.

Ballettmusiken är, som sig bör, fin och graciös och rätt pikant instrumenterad. I öfrigt låter instrumenteringen naturligtvis jämförelsevis tunn, och minst sagdt förvånande är att basunerna, som få vara med på andra ställen, *icke* låta höra sig vid den annars rätt vackert skildrade jordbäfningscenen.

Operan är i ordets verkliga bemärkelse utmärkt uppsatt och — det är icke blott en tom fras — inga omkostnader synas ha blifvit sparade härtill, trots att pjesen tyvärr icke hade utsigt till långt lif. Äfven samtliga de medverkande inlade sina bästa bemödanden, ehuru hos solisterna den breda stilen i föredraget och framförallt konsten att sjunga recitativ blef dem främmande.

Hos hofkapellmästaren *Dente*, som haft operans inöfvande om hand och jemväl dirigerat densamma, stanna alla musikvänner i förbindelse för den i många fall intressanta afton, som första festrepresentationen medförde.

»Cora och Alonzo» uppfördes senast vid operahusets halfsekelfest 1832, men upplefde då icke många representationer. Men så gafs den icke heller på något synnerligen utmärkt sätt och mis-en-scenen var ej den bästa. Fast pjesen spelar i Sydamerika användes dekorationer från — Ostindien o. s. v. i samma stil.

Roligt kan vara att se hur pressen då bedömde invigningsoperan och dess utförande:

Stockholmsposten: »Operan har en mera upphöjd karakter, mera själ, mera inre lif än åtskilliga af den moderna tidens alster med sina aldrig slutande broderier eller sin för ladugårdsgärdet bestämda instrumentering.» (När den värde recensenten kallade sin tids instrumenteringskonst »ladugårdsgärde-messig», hur skulle han då betecknat den, vid hvilken vi dagligdags få vänja våra öron?)

Argus yttrar: »Det är onekligen äfven nyttigt och upplysande att få ett begrepp om hvilket barbari som för 50 år sedan herrskade på den musikaliska scenen, innan Mozart gjorde den revolution, hvars resultat blir bestående.» (!)

Heimdall, en af de bästa litterära tidskrifter vi egt, erkänner operans förtjenster, men anser den icke kunna länge hålla sig kvar på repertoaren, helst som utförandet lär varit mycket klen: »Denna minnesfest blef en verklig *sorgefest*, den der återkallade scenens bättre dagar, då en sådan opera ej allenast kunde i vårt land författas, utan också gifvas med framgång, hvilket nu, med tillgångarne på k. teaterns lyriska afdelning, icke kan sägas vara fallet, och vi räkna derifrån den stumma, nästan nedslående högtidlighet, hvarmed denna teaters s. k. guldbröllop bevestades. Likväl var för styckets värdiga uppförande ingen möda sparad. Den sceniska uppsättningen, dervid

man följt och begagnat så mycket som möjligt den gamla, var gjord med omsorg (?), men en opera i den gamla festliga allvarsamma stilen fordrar ovilkorligt friska, fyllicka och gedigna röster, *i förening med ett stort och kraftigt föredrag — just hvad den n. v. lyriska scenen ej kan åstadkomma*». (Artikeln är icke undertecknad, men har troligen *J. E. Rydqvist* till författare.)

Andra festrepresentationen illustrerades med Gustaf III:s bekanta dram »Siri Brahe och Johan Gyllenstjerna», den tredje med en numera nästan onjubar komedi med sång och dans, »Den bedragne paschan», som man tillskrifvit Gustaf III. Af den ursprungliga dithörande musiken, som lär vara skriven af flere kompositörer bland dem Åhlström, har man endast i hans Musikaliska Tidsfördrif funnit en liten romans af honom, föredragen af fru *Ch. Strandberg*, hvar emot som ouvertyr användes den till »Lilla slafvinnan» af Crusell (ett icke olämpligt val), hvarjemte *Ivar Hallström* försett pjesen med en rätt nätt ballettmusik.

Efter denna bagatell hade man nöjet se Hallmans älskliga komedi-vådevill »Tillfälle gör tjufven». Med rätta har om detta stycke yttrats, att det blifvit snart sagdt det enda blomstret från den gustavianska tidens yppiga sceniska flora, hvilket i allmänhetens ögon, oaktadt tidernas skiftande tycke och smak, ändock förmått bibehålla sin täcka färging. Hvilken märklig rol för öfrigt den lilla pjesen spelar i vår musikhistoria, framgår tydligast af slutorden i det stycket inledande företalet: »Denna är *den första pjes, som i Sverige blifvit skriven i den smaken*. Ändamålet har varit att utesluta tal och recitativ mellan vådevillerna och att på ett ställe hopsamla glädligt, narraktig och behaglig musik, för att skingra de allvarsamma intryck som en tragedi eller dram ofta göra på själen. De fel pjesen eger kunna vara många, isynnerhet som den blifvit gjord på ganska kort tid och dessutom är alltid den svala mattast, som först flyger ut om våren.»

Man kan lätt föreställa sig hvilket uppseende ett så nationellt, sprittande lifligt och naturligt hållet stycke, der, för att tala med Kellgren, »sånggudinnorna visa sig i nöjets lättare dräkt», skulle väcka i en tid då man merendels var van vid så prudentliga och uppstyltade saker som t. ex. Cora och Alonzo's librett. Och den framgång »Tillfälle gör tjufven» ännu kan glädja sig åt bevisar grannligheten att »den första svalan» ingalunda flyger mattast.

Den fina smak hvarmed de dithörande melodierna äro valda, gör det ganska troligt att Bellman här haft sin hand med i spelet, ja man tror t. o. m. att han skulle skrifvit marktschrejrens lilla rol, som han, den ende oadlige bland alla de då »agerande», gaf vid pjens

första uppförande å Ulriksdals slott d. 8 april 1783. Hvilken burlesk kraft råder t. ex. i Marjos kostliga moralvisa: »Flicka håll mun! Är du väl galen!» Hvilken näpen grazie i hennes kuplett: »Ändtligt får jag ensam blifva!» Hur vekt melankoliskt klingar icke Pelles romans: »Förgäfves i mörkret jag famlar!» Och hans duett med Ingrid: »Ticke tick tack, mitt hjerta slår!» — hvilken på en gång naiv och spirituel humor pulserar icke i den! Marktschrejrens nätta kupletter, som sedan taga sig så lustigt ut i körrefräng, och den hurtiga långpolskan höra äfven till de mera anmärkningsvärda numren. Den förra är af danskt ursprung, den senare förmodligen komponerad af Zander. Flertalet af de öfriga melodierna äro franska, antingen direkt hemtade ur på den tiden populära operor eller lånade från Bellman.

Som sagdt, den lilla vådevillen har gjort ett uppfriskande intryck, verkande nästan som »den tjugande idyll ifrån antikens flydda tid». Och det är glädjande att vår tids publik, som annars finner så stort nöje i den miasma af glittrande kostymprakt, karnevalsuptåg, ystra melodier och kittlande rytmer, som kallas operetter, verkligen känner sig tilltalad och angenämt berörd af hvad som bjudes i »Tillfälle gör tjufven». Nu måste också medgifvas att till styckets vackra succès å Stora teatern bidrager det på nästan alla händer förträffliga utförandet, mot hvilket endast kan invändas, att Marjos älskvärda representant är för ungdomlig och för litet karg (skulle icke partiet ligga bättre för fröken *Hårds* röst?), att björndansaren har svårt att sjunga rent och att den inlagda dalpolskan egentligen icke hör till stycket. Men den dansas så väl af fru *Lund* och hr *Sjöblom*, att det å andra sidan kan vara synd att taga bort den. Hr *Hamrin* bör särskildt nämnas med beröm för den måttfulla, men karakteristiska och godmodiga bild han ger af den skroderande marktschrejren.

Pjese kommer antagligen länge att pryda repertoaren.

Förf. till »Tillfälle gör tjufven» var först anonym, men troddes sedermera vara ingen mindre än Gustaf Mauritz Armfelt (som vid Ulriksdals-representationer spelade Pelles rol). Detta bestreds af Lorenzo Hammarsköld, som fränkände Gustaf III:s gunstling författareskapet, såsom tillhörande Hallman. Anders Lindeberg i Stockholmsposten var af en motsatt åsigt, under det på Hammarskölds sida sedermera stälde sig litteraturhistorici sådana som Rydqvist, Hagberg, Atterhom, B. E. Malmström samt de båda främste kännarne af Sveriges dramatiska litteratur F. A. Dahlgren och G. E. Klemming, den senare dock tilläggande: »mähända efter plan af Armfelt».

Visserligen sökte Böttiger vid svenska akademiens högtidsdag 1869 åter åt Armfelt vindicera författareskapet, men i en

* Tout comme chez nous.

intressant artikelserie i Ny Illustrerad Tidning tog Eichhorn derpå Hallmans rätt i försvar. Armfelt åter erhöi dock sedan i Ljunggrens Svenska Vitterhetens häfder erkännandet af att han ensam vore auktor.

En yngre litteraturforskare, K. J. Warburg, har i en ämnet särskildt behandlande broschyr kommit till den slutsatsen, att både Armfelt och Hallman äro författarne. Sedermera har af en dagbok å Eriksberg, tillhörig Carl XIII:s gemål, erhållits påtagliga bevis för att Hallman vore den egentlige auktor.

Det är denna episod, nemligen att Armfelt skulle ha köpt pjesen af Hallman, som bildar inledningen till ett litet tidstroget och fyndigt hopkommet tillfällighetsstycke af Karl Wetterhoff, »En repetition af Tillfälle gör tjuften» (gifven å Nya teatern i anledning af teaterjubileet) och som derjemte utfylles af några under Gustaf III:s eget regissörskap företagna repetitionsscener af vådevillen. Jemte ett par från »På Gröna Lund» välkända typer, hr Arlbergs Bellman och hr Hellanders Gustaf III, har man här tillfälle se en ung debutant, fröken Anna Pettersson (Lars Hjortsberg som »garçon bleu»), hvilken spelar så friskt och okonstladt att hon med rätta inger goda förhoppningar.

Vår musikbilaga meddelar ur ofvannämnda pjes ett litet nätt arrangemang af hr Arlberg.

—h—

Afskeds-symfonien.

Haydn var som bekant 1761—1790 anställd som kapellmästare hos furst Esterházy i Eisenstadt. På somrarna residerade fursten på Esterház.

I den nyligen utkomna 2:a delen af *Joseph Haydn von C. F. Pohl* berättar författaren om den mångomskrifna men förut alldeles misstydda »Afskeds-symfonien» följande: — — — Af beskrifningen öfver Esterház hafva vi sett, att musikbyggnaden knapt räckte till för alla medlemmarne af kapellet och detta så mycket mindre, då de också behöfde plats för hustru och barn. Att afhjelpa denna brist på utrymme så väl som det oundvikliga obehag, som uppväcktes derigenom att flera familjer lefde tillsammans i samma hus, detta bör väl närmast hafva föranlett fursten att göra någon förbättring här. För den skull lät han utfärda ett förbud för sina musiker att hafva sina hustrur och barn med på Esterház och bifogade, att de, som icke voro nöjda härmed, endast hade att anmäla sig för att erhålla sitt afsked. Härifrån voro dock utom Haydn några af de förnämsta konstnärerna undantagna. Närmaste följden af den furstliga förordningen var, att musikerne, numera tvungna att föra dubbelt hushåll, anhöllo om förhöjning af sin lön, hvilket också beviljades. Såsom den enda trösten lemnade för öfrigt fursten dem fritt att efter erhållen permission begagna tiden för hans frånvaro från Esterház till att resa till Eisenstadt. Men sommaren 1772 tycktes uppehållet på Esterház så mycket behaga fursten, att han alls icke tänkte på att resa derifrån, utan utsträckte sitt vistande derstädes till långt in på hösten.

På suckan och klagan var nu ingen ända; den fann väg till Eisenstadt och återskallade derifrån som ett troget eko med ännu högre grad af tröstlöshet. Förgäfvos vände sig de arme äkta männen till sin »pappa Haydn», som mot sin vana denna gång icke åtog sig att blifva sitt kapells förespråkare. Han hade för sina musiker intet annat än ett skämtsamt leende, hvarpå de icke blefvo kloka, till dess vid en repetition

till nästa orkesterkonsert oförväntadt en hoppets stråle lyste emot dem. Dagen för uppförandet kom, och med klappande hjerta började kapellet, som nu blott bestod af 16 medlemmar, såsom slutnummer en ny symfoni af deras vördade anförare, som sjelf var något orolig. Redan tonarten, Fiss-moll, var något ovanligt. Första satsen söker efter en beslutsam hållning; i Adagio't herskar vekhet och mildhet, violinerne dämpade genom sordiner, oboer och horn blott på få ställen fyllande harmonien; Menuett och Trio, båda kort hållna, söka väl bibehålla sin ursprungliga karakter, men den vanliga glada sorglösheten kommer icke rätt till utbrott; Finalen har ett våldsamt uttryck i stället för den eljest här sprittande munterheten: efter knapt 100 takter göra alla instrumenten plötsligen halt på dominanten till Fiss, men i stället för det väntade Fiss dur eller moll inträder den andra satsens takt och tonart. En kort stund härefter händer något hittills oerhördt: andre hornisten och förste oboisten inpacka sina instrument och lemna estraden; elfva takter derefter griper den hittills overksamme fagottisten sitt instrument, men blott för att unisont med 2:a violinen blåsa begynnelsetakterna i det första motivet; derpå släcker han ljuset på sin notställare och går likaledes sin väg. Efter sju takter följer honom förste hornisten och andre oboisten. Nu gör sig ändtligen violoncellen lös från basen; båda gå länge hvar sin väg, till dess, vid en vändning, också basen försvinner. Vi äro nu åter i Fiss-dur, och tredje och fjärde violinen framföra i denna tonart adagio'ts förra tema. Med korta mellanrum försvinna nu cellisten, tredje och fjärde violinisten och alten.

Det har blifvit nästan mörkt i orkestern; blott på en notställare brinna ännu två ljus; här sitta Tomasini (furstens favorit) och en andre violinist, åt hvilka sista ordet har blifvit tilldeladt. Sakta, dämpad genom sordiner, klingar deras vaxelsång, slutligen invecklad i terser och sexter, bortdöende i en sakta hviskning. — De sista ljusen släckas, de sista violinisterna gå, också Haydn är i begrepp att följa dem, då fursten, som i början förvånad följt uppträdet, träder fram till honom och röd räcker honom handen, tilltalande honom med orden: »Jag har fattat er afsigt, musikerne längta hem — nå väl — i morgon packa vi in.»

Men i försalen väntade kapellet oroligt sin ledare, och då nu denne trädde ut bland dem och genom sin strålende blick förrådade den lyckliga utgången — behöfves det ord att skildra den följande scenen, huru alla trängde sig fram för att få trycka hans händer, och Haydn sjelf knapt kunde dölja sin rörelse — en lycklig fader bland lyckliga barn!

Så lyder den autentiska berättelsen om uppförandet till den på så många sätt omtalade Afskeds-symfonien. Till slut ett par omdömen om det märkvärdigt melankoliska intryck denna symfoni framkallar.

I Allg. Mus.-Zeitung 1799, n:o 1 läsa vi: »Redaktören hörde denna symfoni, då ett musikalskt institut höll sin sista sammankomst. Då vid slutet först några blåsare aflägsnade sig, lät man det passera, mången föreföll det till och med komiskt. Men då också de nödvändigaste instrumentisterne slutade, släckte sina ljus och tyst och långsamt aflägsnade sig, kände man sig underligt bekländ. Och då slutligen blott en enda violin svagt förklingade och dog, då gingo åhörarna bort så tysta och röda, som vore för alltid all njutning af musik död för dem.» — Mendelssohn, som uppförde symfonien i Leipzig som slutnummer vid en historisk konsert, kallar den »ein curios melancholisches Stückchen.» — Efter uppförandet i Leipzig vintern 1837—38 yttrar Schumann derom: Musikerne (också våra) släckte, som bekant, sina ljus och gingo sakta derifrån; »auch lachte niemand dabei, da es gar nicht zum Lachen war.»

Samma halft komiska, halft melankoliska intryck af symfonien ha vi sjelfva erfarit, då densamma för ett antal år sedan gafs i Upsala under prof. Josephson, till förmån för en gammal trojtenare, kapelldrängen Vaxlund, kallad »Bara Vaxlund!» efter sitt eget oföränderliga sätt att anmäla sig, då han om morgnarna råkade taga herrar studenter på sängen.

Bellmans-melodiernas ursprung.

Anteckningar

af J. F.

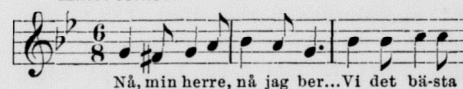
III.

Fredmans sånger.

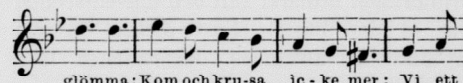
Nr 28. (»Movitz skulle bli student»)

Den melodi, som tjänat Bellman till förebild, synes vara densamma, som Envallsson i vaudevillen *Kronfogdarne* använt till Ambrosii kupletter: »Nå, min herre, nå, jag ber» etc. och hvartill han uppgifver »tonen» vara: »Jag är född i Vestergylln, ej långt från Kinnekulle» etc. Med dessa ord begynnes Dunderboms af Bonifacius sjungna visa i Hallmans prolog till den parodiska operetten *Casper och Dorotea*. Men den melodi vi finna i partituret begagnad till sagda visa är betydligt olika Envallssons, hvilket äfven är förhållandet med en tredje variant, som vi påträffat och hvilken företer stor olikhet med såväl de båda nyssnämnda som Bellmans. Deremot äro alla hållna i $\frac{2}{4}$:dels takt med undantag af Envallssons, som har $\frac{3}{8}$:dels och här meddelas.

Ambrosius.

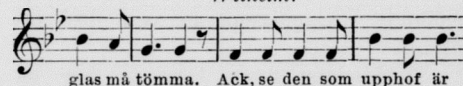

Nå, min herre, nå jag ber... Vi det bästa

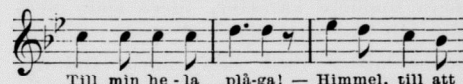

glömma; Kom och kru-sa ic-ke mer; Vi ett

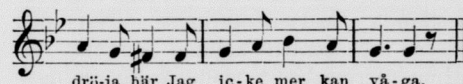
Wilhelm.

glas må tömma. Ack, se den som upphof är

Till min he-la plä-ga! — Himmel, till att

drö-ja här Jag ic-ke mer kan vå-ga.

En ytterligare variant af samma melodi är tydligen första reprisen (mollsatsen) af Fredmans sång nr 29.

Nr 33. (»Magistraten uti Telje fikern»)

Carlén uppgifver i en not till denna sång att melodien är densamma som till en gammal visa: »A notre bonheur l'amour préside.» Denna visa är af *Vadé* samt förekommer i hans *Oeuvres complètes*, Genève 1777. 32:o, tome quatrième, pag. 256 och har till titel: »*Les amans tels qu'ils devraient être*.» Musette de Nais.» Äfven i samlingen *Chansons choisies etc.* finnes samma visa införd (Tome II, pag. 1) och kallas der *L'amour au village*, men melodien afviker här något litet från den i Vadés *oeuvres* intagna, hvilket äfven är fallet med den variant af melodien, som under nr 519 innehålles i *La clé du caveau*, der *Blaise* säges vara kompositören.

Melodien meddelas här efter den först nämnda källan.

A no - tre bon - heur l'a - mour pré -
Des or - ne - mens du tem - ple de

si - de, C'est lui qui nous choisit nos ber - gers:
Gai - de Il dé - co - re nos ri - ans ver - gers.

C'est là qu'il re - çoit nos sa - cri - fi - ces

Sous les doux au - spi - ces Des tendres dé -

sirs; Et sur ses au - tels l'en - cens qui

fume, Jamais ne s'al - lu - me Que par nos soupirs.

Nr 37. («Glada bröder, när vi dricka»)

Melodien är af Envallsson begagnad i *Bobis bröllop*, 1:a akten, 7:e scenen (till vexelsången: »Tjenarinna, kära syster!» etc); men då han i den tryckta pjesen vid detta ställe till öfverskrift endast har ordet: »Ton:» utan vidare tillägg, synes han ej haft kännedom om densamma ursprung. För öfrigt skiljer sig Envallssons uppteckning af melodien knappast nämnvärdt från Bellmans.

Nr 44. («Gamla bror Jockum, klang vid denna rågan!»)

Utom i *La clé du caveau*, der, enligt Carléns meddelande, melodien återfinnes under nr 156 och af Bellman oförändrad begagnats till ofvan stående Fredmans sång, är äfven den af Carlén återopade visan »Du serin qui te fait envie», med titel *Le serin*, intagen i visamlingen *Chansons choisies etc.* Tome V, pag. 141; men den melodi, som der anføres, skiljer sig dock något, ehuru obetydligt, från den, som Bellman använt. — I *La clé du caveau* uppgifves Dorat vara författare till såväl orden som musiken.

Melodien anføres här efter den först nämnda källan.

Du se - rin qui te fait en

vi - e, Eg - lé, je te fait le pré - sent; C'était l'at -

tri - but de Les - bi - e, Le mes - sa -

ger de son a - mant. Sans blesser la dé - li - ca -

tes - se, Songe qu'un tel ca - deau sou -

vent Ex - pose un coeur à la ten -

dres - se Et pré - pa - re un en - ga - ge -

ment Et pré - pa - re un en - ga - ge - ment.

Nr 45. («Om ödet mig skall skicka»)

Om denna melodi säges i *La clé du caveau*, der den återfinnes under nr 301: »Air d'origine italienne sur lequel on a fait la chanson bouffonne de la Bourbonnaise» (kallas äfven der *La belle Bourbonnaise* och *Bourbonnaise du grimacier*).

bis

Nr 47. («Bacchus snyfta, grät och stamma»)

Melodien återfinnes i Favarts sångspel *Raton et Rosette ou La vengeance inutile*, och utgöres af en i 11:e scenen sjungen ronde, hvars första kuplett börjar med orden: »Courons d'la blonde à la breune.» Det är likväl icke troligt att musiken härtill är komponerad särskildt för denna sång, utan efter all anledning, i likhet med öfriga i pjesen förekommande melodier, lånad från annat håll, fastän detta ej finnes uppgifvet i den tryckta pjes, som varit oss tillgänglig (Paris 1759 — Theatre de M. Favart. Tome second. Paris 1763.) — Äfven Hallman har använt melodien i sin vaudevill *Tillfalle gör tjufven* (uppförd 1:a gången den 8 April 1783 å Ulriksdals slott) till kupletten: »Om ni lefva så i söle» etc., men angifver der såsom »air»: »Liksom katten går och vankar» etc., begynnelseord till någon samtida visa, hvilken sjöngs på denna melodi.

Courons d'la blonde à la breune; A chan -
Le croissant d'vient pleine leu - ne, A - près

gertout nous in - struit. L'hi - ron - del - le Peu fi -
l'biau temps l'mauvais suit.

del - le, Change de lieu tous les ans. L'papil -

lon volage à l'ex - trê - me, Est er - rant dans nos

D'ici au refrain à volonté.

champs. Si l'pa - pil - lon, l'hi - ron - del - le, la

leu - ne, la pluie et l'biau temps sont changeans,

Refrain.

Il faut chan - ger de mè - me.

Nr 48. («November den femtonde dagen»)

Melodien är en romans (»O, ma tendre musette!») af *Monsigny*, hvartill *La Harpe* författat texten. Denna sång förekommer så väl i *La clé du caveau* (der likväl *Philidor* uppgifves som kompositören och hvilken uppgift af herr Bagge accepterats) under nr 417 och i *Chansons choisies etc.* Tome V, pag. 100, som äfven i den år 1862 härstädes utgifna sångsamlingen *Det sjungande Sverige*, sid. 92 under nr 77 och titeln: *Flöjten*. Melodien är först af Hallman använd till Pelles kupletter: »Förgäfvess i mörkret jag famlar» i sångspelet *Tillfalle gör tjufven*, men något afvikande från originalet, och efter denna behandling oförändrad begagnad af Bellman till ofvan skrifna Fredmans sång.

Originalmelodien meddelas här efter *Chansons choisies etc.*, hvarmed uppteckningarna i *La clé du caveau* och *Det sjungande Sverige* öfverensstämmer.

O, ma ten - dre mu - set - tel!
Toi qui chanta Li - set - te.
Chan - te son in - con - stan - ce

tr Fin.

Mu - set - te des a - mours!
Li - set - te et les beaux jours! D'une vai - ne es - pé -
Et ma fi - dé - li - té.

ran - ce Tu m'a - vais trop flat - tée.

Scherzo.

Om Coras kompositör berättas följande anekdot: Musiken till Cora slog så mycket an i Köbenhavn, att tonsättaren fick till sig i Dresden öfversänd en hedersskänk från danska hofvet, bestående i en briljant dosa af hundra dukaters värde. När denna gifva emellertid öfverlemnades till Naumann, fördrade myndigheterna trettio thaler i accis derför. Naumann fann det med skäl orhördt att sålunda förtulla en främmande monarks present till en kurfurstlig sachsisk kapellmästare, hvarför han eftertryckligt förklarade: »Jag återsänder genast dosan pr posto till Danmark med anhållan, att man i stället måtte skicka mig hennes värde i pengar, som väl måtte vara tullfria. Sedan tillkännagifver jag i alla tidningar, att om det skulle falla någon furste in att hedra mig med en gifva, han måtte lemna densamma i kontanter, emedan man i Sachsen belägger äreskänker med enorm accis.» — Myndigheterna funno nu för godt att utlemna dosan tullfritt.

»Revue politique et littéraire» berättar följande om de olyckliga konkurrenters fångenskap, som täfla om »Prix de Rome» för en musikalisk komposition:

Man öfverlemnar åt dem texten till den kantat, som skall komponeras, och för sedan konkurrenten till ett litet särskildt härför inrättadt rum i konservatoriet, hvars enda möbel är ett piano. De möbler han annars kan behöfva, från sängen till och med skrifbordet, måste han själf förskaffa sig. När rummet är möbleradt stänger man in honom der, och nu förblifver han i detta fängelse i 25 runda dygn. Naturligtvis icke utan föda. Två gånger om dagen hämtas han ur sin cell af fängvaktaren, som för honom till refektoriet, der hans andra olycks-kamrater infinna sig, för att intaga sin måltid — på egen bekostnad. (En restaurant i närheten levererar soppan, hvilken man låter gå igenom en sil för att se om icke några noter i form af gryn insmuglats i den. Sistnämnda uppgift är dock ej bevisad som fullt tillförlitlig, men alla de andra går jag i god för). När fången är mätt, för man in honom i hans rum, der ingen får träffa honom. Önskar någon af hans familj se honom, så låter sig detta göra kl. 12—1 på middagen och 7—8 om aftonen. Utom dessa timmar vårdas mannen såsom den strängaste hemlighet. Korrespondenser, med hvem det vara må, äro alldeles förbjudna. Skulle han såsom Argonte i »Le Malade imaginaire» behöfva aflägsna sig, får han ringa och tåligt vänta till dess det faller sig lägligt för vaktaren att infinna sig, hvarefter denne följer honom bort och tillbaka igen. (Jag ber om ursäkt för denna detalj, men jag hade svårt att förbigå den.) Detta är prissökarens lif under fem och tjugu dagar och nätter!

Från scenen och konsertsalen.

De omfattande och flitiga förberedelser som K. teaterns sekularfest framkallat ha, som naturligt är, icke varit egnade att i öfrigt gifva något lifligt och intresseväckande utseende åt dess reper-toar.

Af reprisar som medfört några mera betydande rolförändringar må antecknas Aubers »Fra Diavolo». Hr Sellman uppbar här f. f. g. titelrollen. Hr S. hör onekligen till vår operascens trängaste sujetter, hvarpå han ock under förra spelterminen haft tillfälle att aflägga flere prof. Vi ha all anledning tro att han äfven åt detta parti egnat sig med all omsorg. Men han lyckades här icke så bra som i sina föregående. Redan de yttre förutsättningarna saknades — denna förening af elegans, gentlemannasätt och

oförskräckthet som man gerna vill finna hos den i dubbelt hänseende farlige bandithöfdingen. Icke heller den något teatremessiga bofmasken var rätt väl vald. En viss svårighet hos hr S. att gifva sina armar en ledig och naturlig hållning var honom här till mycket men.

Sångpartiet utfördes med berömvärd rutin, ehuru icke med all den smak och intelligent frasering som vederborde. Bäst lyckades hr S. i fortessatserna, men hade annars svårt att rätt moderera sig, såsom i första aktens quintett, der för öfrigt icke de ackompanjerande nöterna tillräckligt markerades.

Öfver utförandet i allmänhet hvilade en viss tyngd och brist på lifaktighet som icke framkallade något fördelaktigt totalintryck. Det har förefallit oss som opera-comiquen å Stora teatern ginge efter en viss gammal slentrian, ett bekymmerslöst *laissez-aller-* system såväl i fråga om mis-en-scen som utförande. Detta är dock icke som sig bör. Man torde ihågkomma att vår publik är vid åskådandet af operetterna å andra teatrar van vid skådespelet af en smakfull uppsättning och »lif i spelet», van att höra fart och rytm i ensemblerna. Och om någon skall kunna motarbeta operetterna och den af dem alstrade dåliga smaken, bör det väl vara vår främsta lyriska scen med dess fina opera-comique. Men då bör man också gå bättre rustad till striden.

Efter jubelfesterna gafs »Aida» f. f. g. under spelterminen, hvarvid en ung tenor hr Woloszko, enligt uppgift polack, debuterade som Radamès. Af den svåra konsten att gå och stå på scenen tycktes han ännu icke ha inhemtat ens de nödiga grundelementen. Sängsättet erinrade icke obetydligt om hr Warmuth, ehuru den förre har en klar, i det högre registret rätt välklingande timbre samt sjunger renare. Skada dock att han icke kan undvika att tremulera, ett manér som möjligen i utlandet men icke här kan godkännas. I första aktens romans var han något osäker och föredraget lät konstladt, helst han på ett par ställen använde några omotiverade portamenton i nedgående, i stället för att ha iakttagit pauserna. Men han »sjöng upp sig» under aftonens lopp och ådagalade önskvärd kraft och energi i tredje aktens final.

Nya teatern har gifvit en repris af Offenbachs intressanta opera comique »Hoffmanns äfventyr», hvari fru Hofer dokumenterade sig som en både smakfull och tekniskt framstående sängerska, om hon också icke lyckades gifva sin fordrande rol allt erforderligt dramatiskt intresse. Hr Kloed som Hoffmann gör ett särdeles godt intryck. Han för sig med mycken ledighet och synes äfven hafva tillägnat sig större herravälde öfver sin vackra röst.

—h—

Från in- och utlandet.

Utmärkelser. I anledning af k. teaterns jubileum utdelades Vasa-ordens riddarekors till hr Dente, Fredrikson och Almlöf; guldmedaljen

af 8:de storleken »Litteris et artibus» tilldelades hr Elmlund, Hartman, Nordqvist, Marekhl samt fruarna Charlotte Strandberg och Helfrid Kinmansson. En silfvermedalj tilldelades regissören C. M. Boberg. — Med full rätt beklagar en insändare i A. B. den skriande orättvisa, som förbigick A. V. Dahlgren, F. Thegerström, C. A. Hoffman, F. Book, L. Norman och Hanna Brooman.

Musikkonservatorium. Till den genom kapellmästaren L. Normans afskedstagande vakanta befattningen såsom lärare i komposition valdes kapellmästaren J. Dente. Då emellertid hr. D. afsade sig förtroendet, utsågs organisten i Jakobs församling, direktör W. Heintze. Hr H. har äfven afsagt sig, och hr Dente sköter befattningen f. n.

Konsertmästaren Fridolf Book, som under tretio års tid med den största pligtrogenhet tjenstgjort vid vår k. teater, blef efter andra gala-föreställningens slut föremål för en varm hyllning. I k. teaterns foyer egnades hedersgåsten en skål, föreslagen af kapellmästaren Norman, och öfverlemnades då till hr Book en med ädla metaller rikt belagd stråke.

K. musikkonservatorium. Elevernas antal innevarande termin är 152 (82 manliga, 70 qvinliga), hvilka studera såsom hufvudämne; orgel 30 (17 m., 13 qv.); sång 47 (14 m., 33 qv.); violin 21 (17 m., 4 qv.); violoncell 4 m.; kontrabas 2 m.; flöjt 5 m.; oboe 2 m.; klarinett 7 m.; fagott 2 m.; valdthorn 3 m.; trumpet 2 m.; kornett 3 m.; piano 23 (3 m., 20 qv.); kontrapunkt 1 m. Dessutom studera, jämte annat hufvudämne: sång 1 qv.; basun 1 m.; kontrapunkt 5 m.; komposition 2 (1 m., 1 qv.).

Stora teatern i Göteborg har upptagit Maillarts opera »Villars' dragoner», som i freddags gick af stapeln med en ung debutant, fröken Selma Jonsson, såsom Rose Friquet. Om henne yttrar G. H. T.: Fröken Jonsson, elev af musikaliska akademien, mottogs på det allra varmaste af publiken. Hennes röst besitter en behaglig och fin timbre, men är icke stor, och i ensemblernumren har den svårt att göra sig gällande; emellertid sjunger fröken Jonsson på ett sätt, som vitnar om den bästa skola, rent, fint, uttrycksfullt och musikaliskt.

Lunda-studentsångföreningens konsert i universitetsaulan d. 28 Sept. utfördes af 200 sångare. Den rymliga lokalen var öfverfylld af åhörare, och de olika sångnumren gingo förträffligt samt tillvunno sig lifligt bifall.

Mathilda Grabow lär af chefen för kongl. danska teatern, kammarherre Fallesen, vunnits för några veckors gästutpträdande i Köbenhavn. Hon reser trol. ej före nyåret.

Från direktören vid Stadt-Theatern i Hamburg B. Pollini har till k. teatern, med anledning af hundraårsfesten, ingätt en utmärkt väl textad adress, med emblem och vyer i färger, utförd af C. Adler i Hamburg.

Kristiania d. 4 Aug. 1882.

Mitt bref kommer denna gång att innehålla allt annat än glada saker, åtminstone att börja med. — Amunda Kolderup är död, och det midt i sina bästa år medan ännu lifvet stod henne öppet till förvärfvande af segrar och triumfer på konstens område. Född i en på naturskönheter rik trakt utvecklade sig redan tidigt hennes friska och rika fantasi, och redan som barn prövade hon bland skog och fjäll sin vackra, stora, klingande stämma. Först fullt mogen begynte dock hennes utveckling som sångerska, hvari den svenska lärarinnan friherrinnan Leuhusen har en rik andel. Men med den begåfning

Amunda Kolderup egde, blef hon icke länge stående som elev, och från den stund hon verkade på egen hand var hennes carrière ovanlig och lysande. Hennes verksamhet som sängerska har förnämligast tillhört Tyskland, men äfven i Italien, Sverige och här hemma har hon under de få år, som förunnats henne att arbeta, gjort sig känd. Amunda Kolderups röst var ursprungligen en mezzosopran, som hon utvecklade i höjden, så att hon äfven sjöng större soprapartier. Den egde en fullhet, ett väljud och djup, denna stämma, af en så ren och rik art, att den tog sin publik med storm. Hennes repertoar, på dessa få år omfattande omkr. 30 större roller, var omfattningsrik och rörde sig på det högdramatiska området med sådana fordrande uppgifter som »Margareta», »Valentine», »Selika», »Elsa» m. fl. Hennes spel var storslaget och kraftigt. Genom sin älskvardhet och intelligens gjorde hon sig till sin familjs och sina bekantas älskling.

Under denna sin energiska och storartade verksamhet hade Amunda Kolderup öfveranstängt sig, och redan i vintras kom hon hem, permitterad med fullt gage, från Kassel för att söka hvila och förbättring i hemmet; det lyckades ock ända till instundande höst, då hon rycktes bort af en lunginflammation. — Vid hennes högtidliga begrafning d. 3 d:s nedlade sångaren Lammers med några högstämmda afskeds- och tacksägelseord i konstnärsföreningens namn en lagerkrans på den rikt blomstersmyckade kistan.

Sedan jag sist skref har Svendsen haft en konsert härstädes, hvarvid uppfördes hans »Kunstnerkarneval», »Zorahayda», »Festkantat», samt saker af Grieg. Svendsens »Zorahayda» är så bekant för sin rika harmoniska skönhet, att det är öfverflödigt nämna mer om den. Hans »Kunstnerkarneval» bär samma prägel af formfulländning, som hans andra saker, och detta kan äfven sägas om hans vackra föreläsningskantat.

Lilla Maria Hansen har haft flere konserter, och det må medgifvas, att om än dessa barnprestationer just icke äro bland de mest tilltalande nöjen, eger dock detta barn en obestridlig talang, som under god ledning bör kunna utvecklas med stor framgång. Vid dessa konserter uppträdde en norsk violinist Bjerke, som spelar särdeles anslående.

På Tivoli har en hel månad fru Olefine Moe under lifligaste bifall uppträdt som Nisida qväll efter qväll.

Venersborg, Sept. 1882.

Efter en längre tids brist på musikaliska nöjen, erbjöd sig ett dylikt af mera allmänt intresse, då tvänne framstående elever från Musikaliska Akademiens artistklass, Fröknarna Olga och Alma Kjellberg, vid tvänne konserter läto här höra sig. Då de unga damerna äro utgångna från en släkt, som med synnerlig förkärlek idkar musik och bland sig alstrat framstående talanger, var det naturligt att vår musikaliska publik med välvilja skulle omfatta deras uppträdande.

Skulle dessa rader beaktas af någon mecenat, som med en del af sitt öfverflöd ville understödja de unga personerna vid deras fortsatta studier vid något af kontinentens berömda musik-konservatorier, så äro vi förvissade om att de unga artisterna, genom allvarliga bemödanden, i rikt mått skulle återgälda detta förtroende, och som framstående konstnärer göra heder åt sitt fosterland. Första konserten inleddes, under benäget biträde af en amatör, med Beethovens trio (C moll). Men vi måste dock beklaga att trion speltes ofullständigt, hvilket vi förmoda berodde på säregna omständigheter. Fröken Olga — pianisten — spelte principalstämmen med allvarlig och redbar uppfattning, fritt från allt effektsökeri, som visade att hon — så att säga — kände vigten och ansvaret vid att tolka Beethoven. Hon spelte med en fin och perlande teknik; i synnerhet fästade vi oss vid det mönstergilla sätt, hvarpå hon skötte sina händer, hvargiengenom »anslaget» blef synnerligen distinkt och nyanseradt. Dessa egenskaper i Fröken K:s spel framträdde i hög grad äfven vid utförandet af Griegs »Folkelivs-bilder» och Saint Saëns tran-

scription af Bachs Gavott (H moll). Detta var så mycket mera hedrande, som det gamla, utspelta instrumentet förorsakade pianisten mycken förargelse; publiken har under många år hunnit vänja sig vid dess skrällande klaviatur. De brister som vi kunde förmärka i pianistens spel, torde innefattas i följande yttrande af Schumann: *Ohne Enthusiasmus wird nichts Rechtes in der Kunst zu Wege gebracht.*

Fröken Alma — violinisten — tycktes vara mera genialiskt begåfvad, och hennes uppträdande tog publiken med storm. Dock erinrade hon väl mycket om »underbarnet» — med alla dess förtjenster och fel, de förra bestående i ett nästan absolut rent musikaliskt öra och lätthet att öfvervinna alla tekniska svårigheter, och de senare representerade af en viss brådmognad, samt brist på fysiska krafter. Det var rent af smärtsamt att se Fröken A:s spåda fysik liksom digna under bördan af att arbeta sig igenom Saint Saëns »Rondo Capriccioso» och Godards »Concert romantique». Detta hade till följd flera betänkliga missgrepp och oväntade intonationsfel, hvadan hennes spel föreföll — för att begagna en lektionsterm — något »haffsigt».

De unga artisterna mottogs som sagdt välvilligt af den talrika publiken, som, med upprepade applåder och inropningar, tycktes önska dem lycka och framgång, samt ett »Välkomna åter».

S—e.

Paris. På Eldorado har med framgång givits en operett »Mademoiselle Louloute» af den unge komponisten Victor Rogier.

Den nyligen affidne Edmond Membreé har bland andra kompositioner efterlemnadt operorna »Colomba» (text efter Prosper Mérimées liknämnda berättelse) och »Freyghor» (libretto af Fousier och Got). Den sistnämnda operan lär isynnerhet, försäkras man, vara af betydighet.

Af Paris teatrar kommer en snart att försvinna och gå under klubbans nämligen Théâtre Déjazet. Grundad 1842 har denna teater genom liknande åtskilliga förvandlingar och burit flera olika namn efter hvarannant. Ursprungligen hette den »Folies Meyer» och var en simpel sångspelslokal. På denna boulevard-teater skördade emellertid Victorien Sardou sina första framgångar såsom scenisk författare.

Leipzig. Reinthalers opera »Das Käthchen von Heilbronn» gafs, för första gången i Leipzig, på Stadttheatern d. 17 Sept. och mottogs gynnsamt af publiken. Den närvarande komponisten framkallades jemte de spelande flere gånger efter slutet af akterna. Hufvudpartierna sjöngos af främl. Bettaque och hr Lederer. »Das Käthchen von Heilbronn», romantisk opera i 4 akter, är till sin text författad af Heinrich Bult-haupt efter H. von Kleists liknämnda skådespel, och bearbetningen säges väl motsvara scenens fordringar och lämpa sig för musikalisk behandling. Reinthalers namn har inom musikverlden en god klang, och han har i denna opera visat sig såsom en poesi- och fantasirik musiker. Reinthaler hör ej till de kompositörer, som låtit de bekanta moderna ideerna och doktrinerna om det s. k. tondramat (Wagnerska manéret) hänföra sig och försmär derför ej att skriva formelt afslutade musikstycken, att i duetter, terzetter etc. låta stämmorna oftare uppträda jemte hvarandra (icke blott efter hvarandra) och att låta de sjungande verkligen sjunga och ej blott deklamera.

Gewandhaus-konserterna togo sin början d. 5 Oktober.

Dresden. På residensteatern herskar ett rörligt lif och direktör Karl har fullt upp att göra med förberedelser till vintersäsongen. Teatern öppnades den 13 September med en ny operett »Prins Orlofs by» af Trepton, musiken af C. A. Raida. Såsom man kan se af titeln har man här att göra med gamla bekanta ur »Läderlappen», och affischen uppvisar också de gerna sedda personligheterna i denna pjäs. Textboken är fullt originel och ganska lustig. Musiken af Raida, infödd Dresdenbo, berömdes vid uppförandet i Berlin för stor melodirikedom; en mängd vackra valser, polkor och masurkor lära förekomma i operetten.

Berlin. Lördagen d. 16 September började musikdirektör Bille i konserthuset sin nya säsong med en under sommaren samlad orkester af utmärkte krafter och under stort bifall af en talrik publik, som lärt värdera herr B. och hans sträfvan för det offentliga musiklifvets höjande i Berlin. Denna första afton läto tvenne framstående solister höra sig, hrr Liègeois, violoncellist och Chaussier, valdthornist, båda mästare på sina instrument. Sedan Lindner, den så berömda hornisten vid Gewandhausorkestern i Leipzig, har man ej hört herr Chaussiers like, och hans virtuositet på detta instrument kan knappast öfverträffas. Violoncellisten L. berömmes ock för enorm teknik, stor och ädel ton och ytterst fin smak i sitt föredrag.

I Centralhotellets »Wintergarten» uppträder ett sällskap: Società corale italiana, bestående af 38 italienska damer och herrar, klädda i nationalkostym, hvilka med sina kör-sänger skola representera den italienska natur-sjunga. Notbladen, efter hvilka medlemmarne sjunga, passa dock ej rätt i stycke med national-kostymerna och »naturesjunga». Bland karlarne äro flere utrustade med goda röster. Fruntimmersstämmorna äro svagare äfven till intonation och rytm.

Danskomponisten Carl Faust kommer under ett par månader att konserter i »Wintergarten». Längre fram lär under ledning af Massenets från Paris dennes mysterium »Eva» och Gounods »Redemption» komma att uppföras, saker som motses med stor förväntan.

Den italienska operan på »Philharmonien» befäster allt mer sin gunst hos publiken. I »Rigoletto» och »Lucie» hafva koloratursångerskan Sgra Varesi och baritonisten Brogi vunnit mycket bifall, och en ny primadonna Cinti har såsom Norma visat sig vara en framstående konstnärinna.

Den brasilianske komponisten Gomes firar i sitt fädernesland lysande triumfer. Då nyligen hans opera »Salvator Rosa» gafs såsom hans recett, blef han hedrad med de största ovationer, talrika dyrbara skänker och en fackelserenad.

Herr Angelo Neumann flyttar med sin Wagnerteater öfver från Danzig till Hannover, der han d. 23 Sept. skulle börja en »Nibelungen-Cykel». Efter Wagner-konserter flerstädes börjar han i Berlin en dylik cykel d. 21 Okt. — 1 Dec.

Af Edmond van der Straetens »Musik der Niederlande» har 6:te bandet utkommit, behandlande nederländska musiker i Italien till 19:de årh. och innehållande en mängd ännu ej offentliggjorda intressanta uppgifter om musici, teoretiker, instrumentbyggare samt afhandlingar om kompositioner, böcker, akademier och sångskolor etc.

Dödslista.

September.

Godfrey, Frederic, berömd danskomponist, † i London, 45 år gammal.

Kolderup, Amunda, framstående norsk sängerska, † i Kristiania d. 28 Sept. Fröken Kolderup, hvilken någon tid vistades i Stockholm såsom elev af friherrinnan Leuhusen, har sedan under några år med stor framgång uppträdt på tyska teatrar och senast varit engagerad i Kassel. Både såsom sängerska och skådespelerska var frk. K. högt värderad och hade under de få år hon varit vid scenen hunnit förvärfva sig en rik repertoar af de förnämligaste operapartier.

INNEHÅLL: Till operahusets jubileum. 3. Bref från Kraus. Af A. L. — K. stora teaterns hundårsfest. Af ——. — Afskedssymfonien. — Bellmans-melodiernas ursprung. Af J. F. — Scherzo. — Från scenen och konsertsalen. Af ——. — Från in- och utlandet. — Dödslista.

MUSIKBILAGA: Fredmans epistel nr 14. »Hör I Orfei drängar», arr. af P. Ailberg.

Annonsör.

Undertecknade få härmed inbjuda till **abonnement** å tre soiréer för kammarmusik afsedda att gifvas under vintersäsongen. Första soiréen eger rum Lördagen d. 28 Okt. i Vetenskapsakademiens hörsal och komma dervid att bl. a. utföras arbeten af *Beethoven, Saint-Saëns, Bargiel, de Bériot*. Abonnements-listor finnas tillgängliga hos Hrr Musikhandlare Bagge, Huss & Beer.

Pris: för numrerad plats till 3 soiréer 4 kr., för enkel biljett 1,50.

**Hilma Lindberg. Walborg Lagerwall.
Hilma Åberg.**

Undertecknad, som i flera år idkat **sångstudier** för **Fru Fredrika Stenhammar**, meddelar från början af Okt. **Sångundervisning**.

Referens: herr *Ivar Hallström*.

Anmälningar mottagas 11—1.

Alma Stjernbergh.

11 A. Nybrogatan 2 tr. upp.
(G. 10807 x 2.)

På **HUSS & BEER'S** förlag har i dag utkommit hos alla Musik- och Bokhandlare:

"Födelsedagsvisa"

för en röst och piano
af
Julius Sachs.

Pris 75 öre.

Denna humoristiska och täcka visa har i utlandet vunnit en enorm spridning.

Att vi i Sverige
försälja våra

Flyglar och Pianinos

endast genom

Herr Aug. Hoffmann
i Stockholm

tillkännagifves härmed.

Steinway & Sons
NEWYORK.

Piano- och Orgelmagasinet

N:o 8 Arsenalsgatan N:o 8

midt emot Kongl. Stora teatern

har att erbjuda stort urval af *Flygelpianon, Pianon* och *Taffelpianon* samt *Orglar*.

Äldre instrument öfvertagas vid köp af nya.

Stämning och *reparation* af såväl *Pianon* som *Orglar* verkställes.

Delar till orgelharmonium, såsom *tungor* (spel), *registerskyltar*, *klaviaturben*, *tonlådor* m. m. till billiga priser.

Fullständiga priskuranter erhållas gratis.

Stockholm, IVAR HIRSCH.
f. d. Abr. Hirschs Pianomagasinet.

På *Elkan & Schildknechts* förlag har i musik- och bokhandeln utkommit:

INSTRUKTIV SAMLING

af klassiska och moderna kompositioner för

PIANO

i fyra progressiva grader ordnad

samt med fingersättning och upplysande anmärkningar försedd af

FERD. BENZON

Lärare i pianospel.

Första graden

innehållande:

N:o.		N:o.	
1. <i>Hiller,</i>	Friskt mod!	12. <i>Baumfelder,</i>	Den unge volontären.
2. <i>Nürnberg,</i>	Sjögungfrun.	13. <i>Lebert,</i>	Ländler.
3. <i>Doppler,</i>	Larghetto.	14. <i>Heller,</i>	Preludium.
4. <i>Nürnberg,</i>	Hexdans.	15. <i>Kullak,</i>	Balen börjar.
5. <i>Vilbac,</i>	Sommarens sista ros.	16. <i>Reinecke,</i>	Canon.
6. <i>Rossini,</i>	Cavatina ur Op. Barberaren.	17. <i>Lebert,</i>	Salon-Vals.
7. <i>Heller,</i>	Preludium.	18. <i>Händel,</i>	Sarabande.
8. <i>Kontski,</i>	Lejonets uppvaknande.	19. <i>Heller,</i>	Elfvornas lek.
9. <i>Gurlitt,</i>	Bolero.	20. <i>Giese,</i>	En vårdag.
10. <i>Donizetti,</i>	Aria ur Op. Lucrezia.	21. <i>Kullak,</i>	Engels dröm.
11. <i>Moscheles,</i>	Allegro moderato.	22. <i>Heller,</i>	Förgät-mig-aj.
		23. <i>Kullak,</i>	Kapplöpningen.
		24. <i>Lebert,</i>	Caprice.
		25. <i>Händel,</i>	Sonata.
		26. <i>Mendelssohn,</i>	Sång utan ord.
		27. <i>Bach,</i>	Preludium.

Pris: 50 öre för hvarje nummer.

Andra graden:

N:o.		Pris.	N:o.		Pris.
1. <i>Haydn,</i>	Andante grazioso	1 —	13. <i>Haydn,</i>	Andante cantabile	— 75
2. <i>Raff,</i>	Fleurette	— 50	14. <i>Chwatal</i>	Under grönskande lind	— 75
3. <i>Vilbac,</i>	Pompadour-Gavotte	— 75	15. <i>Lebert,</i>	Scherzo	— 75
4. <i>Jungmann,</i>	Vårbacken	1 —	16. <i>Reinecke,</i>	Sonate	1: 50
5. <i>Beethoven,</i>	Till Elise	— 75	17. <i>Händel,</i>	Variationer	— 75
6. <i>Rosenhain,</i>	Andante och Rondo	1 —	18. <i>Spindler,</i>	Martha-Fantasi	— 75
7. <i>Lebert,</i>	Cavatina	— 50	19. <i>Mozart,</i>	Adagio	— 75
8. <i>Gluck,</i>	Air de danse	— 50	20. <i>Mendelssohn,</i>	Sång utan ord	— 75
9. <i>Löw,</i>	Ungersk dans	— 75	21. <i>Haydn,</i>	Allegro	1 —
10. <i>Krug,</i>	Pastorello	— 75	22. <i>Blumenthal,</i>	Barcarolle	— 50
11. <i>Bergenson,</i>	Friskt lif	— 50	23. <i>Händel,</i>	Preludium. Courante	— 75
12. <i>Mayer,</i>	Tarantella	— 75	24. <i>Reinecke,</i>	Toccatina	1 —

N:o 25. *Schumann, Elegie*..... Pris 75 öre.

Tredje graden:

N:o.		Pris.	N:o.		Pris.
1. <i>Kreutzer,</i>	Marcia	1: 25	1. <i>Mayer,</i>	Valse mélodique	— 75
2. <i>Handrock,</i>	Necken	— 75	2. <i>Mendelssohn,</i>	Preludium	— 75
3. <i>Haydn,</i>	Menuetto	1 —	3. <i>Haydn,</i>	Allegro spiritoso	1: 25
4. <i>Lebert,</i>	Galopp-Caprice	1 —	4. <i>Blumenthal,</i>	Valse gracieuse	— 75
5. <i>Mayer,</i>	Mazurka	— 75	5. <i>Händel,</i>	Gigue	1: 25
6. <i>Block,</i>	Fallande blad	— 75	6. <i>Mayer,</i>	Rysk folkhymn	— 75

Fortsättning af dessa tvenne grader, hvilka äfven komma att innehålla 25 nummer hvardera, är under tryckning.